

МІГРАЦІЯ ТА УЧАСТЬ У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ В БЕРЛІНІ

Запитання та відповіді

Berliner Landeszentrale
für politische Bildung

BERLIN

Зміст

1. Що представляє собою участь у громадському житті?
2. Чому участь у громадському житті має важливе значення?
3. Звідки походять жителі Берліна?
4. Які релігії сповідують жителі Берліна?
5. Якою є адміністративна структура Берліна?
6. Що представляє собою палата депутатів?
7. Які депутатські фракції представлені в палаті депутатів?
8. Чим займаються депутатські фракції та їх офіційні представники?
9. Що представляє собою сенат Берліна?
10. Яке профільне управління сенату є відповідальним за осіб з міграційним минулим?
11. Як організовані округи?
12. Яким чином міські депутати можуть брати участь у конгресі округних депутатів (BVV)?
13. Які інші варіанти громадської участі доступні в округах?
14. Яким законом регулюється участь у громадському житті?
15. Які обов'язки має уповноважений сенату з питань інтеграції та міграції?
16. Яку роль відіграє земельна консультативна рада з питань громадської участі?
17. Які обов'язки має консультативна рада у справах ромів* і синті*?

18. Як організована участь у громадському житті в окрузі?
19. Чи заборонена дискримінація?
20. Як я можу уникнути дискримінації?
21. Чи маю я право брати участь у прийнятті рішень на робочому місці?
22. Чи мають право особи з міграційним минулим брати участь у виборах?
23. Чи мають особи з міграційним минулим право брати участь у громадському житті в контексті прямої демократії?
24. Чи можу я, не маючи німецького громадянства, брати участь у роботі партії?
25. Де можна брати участь у політичній роботі, не маючи німецького громадянства?
26. Що представляють собою години прийому громадян?
27. Уповноважені представники та консультативні ради
28. У чому полягає діяльність партійних фондів?
29. Яку роль відіграють спілки та асоціації?
30. Як я в ролі батька/матері можу взяти участь у роботі дитячого дошкільного центру?
31. Як я в ролі батька/матері можу взяти участь у роботі школи?
32. Як я можу долучитися до громадської роботи як учень/учениця?
33. Які існують варіанти участі в громадському житті для людей похилого віку?
34. Де я можу отримати інформацію щодо громадської участі?

1. Що представляє собою участь у громадському житті?

Термін «участь у громадському житті» (співучасть в управлінні, участь у прийнятті рішень) означає залучення людей і організацій до процесів прийняття рішень і формування волі. З одного боку, участь у громадському житті потребує **можливостей** для співучасті у прийнятті рішень: часу, місця, інструментів та активного заклику до співучасті. З іншого боку, для участі також необхідне **бажання**, долучитися до роботи, застосувавши свої власні інтереси, знання та навички. У разі успішної участі у громадському житті, коли відповідні особи стають учасниками громадського життя, це зміцнює довіру до суспільства, політики та інституцій.

Існує багато найрізноманітніших формальних форм участі у громадському житті суспільства (наприклад, участь у прийнятті рішень у школах чи компаніях, вибори, петиції, різні форми участі громадян в окружному комітеті, членство в клубах і асоціаціях, професійній спілці чи партії). Існують також неформальні форми співучасті (співпраця у громадських ініціативах і соціальних рухах, у публічному дискурсі, у демонстраціях чи страйках). Значення громадської участі у процесах прийняття суспільних і політичних рішень, залежить, з одного боку, від людей, які бажають взяти участь, а з іншого — від доступної форми участі. І те, й інше може змінюватися внаслідок змін у суспільстві.

2. Чому участь у громадському житті має важливе значення?

Наше бажання щодо формування свого вузького та широкого оточення, вирішальним чином визначається можливістю нашого права на громадську участь у прийнятті та формуванні рішень. Це питання має особливо важливе значення у такому місті, як Берлін, де багато жителів не мають громадянства Німеччини чи ЄС. Тому вони не мають права на участь у виборах і голосуваннях.

Участь у громадському житті є вирішальним фактором для досягнення успіху в різномічному співіснуванні у відкритому суспільстві. Вона дозволяє оприлюднювати проблеми та спільними зусиллями вирішувати їх. Тільки завдяки громадській участі можна представляти власні інтереси. Не беручи участь у громадському житті, люди ізолюються і не відчуються сприйнятими або сприймають політичні та суспільні рішення як щось зовнішнє, що їх не стосується. Участь у громадському житті — це не лише порядок дій, це право людини.

3. Звідки походять жителі Берліна?

У Берліні проживає біля 3,8 мільйона людей. Близько 770 000 жителів Берліна не мають німецького паспорта, третина з них походить з країн-членів Європейського Союзу (ЄС) та майже третина — з інших європейських країн. Решта мешканців походить насамперед з країн Азії, Африки та Америки. Понад 540 000 мешканців Берліна мають німецький паспорт, однак вони або принаймні хтось з їх батьків народилися за кордоном. Ці люди мають «міграційний досвід» (це офіційний термін, але ми використовуємо тут — «міграційне минуле»). Вони оселилися в Берліні в різний час і з різних причин.

Крім того ще є жителі, які не мають міграційного досвіду та, незважаючи на це, зазнають соціальної неприязні, наприклад, афро-німці, німці-сінті й -роми або німецькі євреї. Усі ці особи (третина жителів Берліна) зазнають соціальної ізоляції та дискримінації через расистські та інші упередження.

Статистична інформаційна система Берлін-Бранденбург пропонує широкий спектр інформації щодо населення Берліна. Здійснюється регулярне оновлення даних:

→ <https://www.statistik-berlin-brandenburg.de>

4. Які релігії сповідують жителі Берліна?

Берлін є також дуже різноманітним у контексті релігії: близько 15 % жителів є парафіянами євангельської церкви, 10 % — римо-католицької церкви. Чисельність парафіян в цих двох християнських релігійних громадах реєструється на державному рівні. Кількість віруючих прихожан інших релігійних громад визначити складно: до 8 % парафіян сповідують сунітські або шіїтсько-мусульманські чи алевітські традиції, 0,3 % — різні єврейські традиції, близько 2 % — багатьох інших релігій, як-от православне християнство, буддизм, індуїзм, бахаїзм та інші. Це також означає, що переважна більшість жителів Берліна взагалі не належить до жодної релігійної громади.

5. Якою є адміністративна структура Берліна?

Берлін є містом і водночас однією з 16 федеральних земель Німеччини. У Берліні також діє основний закон, тобто конституція Німеччини, та всі німецькі закони. Усі федеральні землі повинні мати республіканський, демократичний, державно-правовий і соціально-державний конституційний устрій. Проте Берлін також має свою власну конституцію та закони. Наприклад, керівний орган Берліна може самостійно приймати рішення щодо федеральної системи освіти, культури, міського планування, стимулювання розвитку економіки, громадської безпеки та порядку, організації федеральної адміністративної роботи, державного бюджету, а також громадської участі осіб з міграційним минулим.

Усі рішення мають прийматися відповідно до конституції федеральної землі. У Берліні є власний парламент, палата депутатів Берліна, та власний уряд: сенат Берліна. Окрім того, Берлін поділений на дванадцять округів. У кожному з них проводяться засідання окружних депутатів, діє свого роду місцевий (муніципальний) парламент та «окружний уряд», так звана окружна адміністрація. Окружні адміністрації очолюють бургомістри округів.

6. Що представляє собою палата депутатів?

Палата депутатів Берліна — це парламент федеральної землі Берлін. Він має насамперед три обов'язки: він визначає закони для федеральної землі Берлін, зокрема закон про федеральний бюджет, обирає бургомістра та здійснює контроль уряду.

Закони та політичні рішення здебільшого заздалегідь обговорюються та готуються одним із комітетів. Вони орієнтовані на повноваження окремих профільних управлінь сенату, включно з комітетом з питань інтеграції, жінок і рівноправності, різноманітності та боротьби з дискримінацією, на засіданні якого обговорюються відповідні питання щодо осіб з міграційним минулим.

Палата депутатів обирається кожні п'ять років методом проведення загальних, рівних, вільних, таємних і прямих виборів. Брати участь у виборах мають право тільки громадяни Німеччини віком від 18 років, які проживають у Берліні не менше трьох місяців. Склад палати становить мінімум 130 депутатів. 78 депутатів обираються безпосередньо як кандидати у виборчому окрузі, а решта — через списки федеральної землі чи округу. Більшість кандидатів висуваються на вибори партіями.

7. Які депутатські фракції представлені в палаті депутатів?

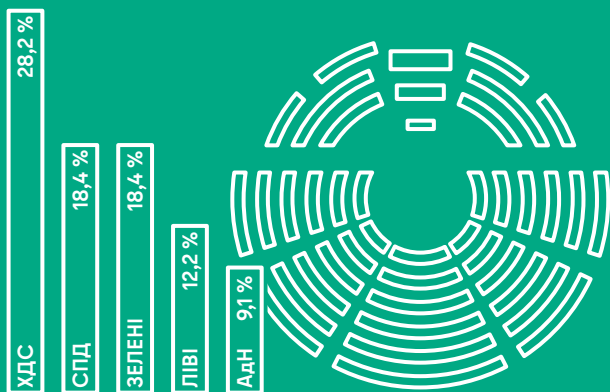
Останні вибори в Берліні відбулися в лютому 2023 року. Відтоді 159 депутатів представляють населення Берліна в палаті депутатів Берліна.

В уряді представлені:

- Християнсько-демократичний союз Німеччини (ХДС): 28,2 % (52 депутати)
- Соціал-демократична партія Німеччини (СПД): 18,4 % (34 депутати)

Представники опозиції:

- Союз 90 / Зелені: 18,4 % (34 депутати)
- ЛІВІ (німецька соціалістична політична партія): 12,2 % (22 депутати)
- Альтернатива для Німеччини (АдН): 9,1 % (17 депутатів)

8. Чим займаються депутатські фракції та їх офіційні представники?

Депутати можуть об'єднуватися, створюючи депутатські фракції з метою розподілу роботи в парламенті. Хоча депутати є представниками фракцій, вони не пов'язані фракційними наказами чи розпорядженнями, адже в них є вільний мандат. Депутатськими фракціями нерідко призначаються офіційні представники відповідно до своєї спеціалізації для висвітлення окремих політичних сфер, наприклад громадської участі, ініціативності, біженства/притулку, боротьби з дискримінацією. Окрім того, є спікери, які займаються багатьма іншими темами, що цікавлять осіб з міграційним минулим, як-от освіта, проживання, працевлаштування, інвалідність, гендерна рівність, люди похилого віку. Огляд можна знайти на вебсайтах депутатських фракцій:

ХДС: → https://www.cdu-fraktion.berlin.de/Abgeordnete-A-Z_p_70.html

СПД: → <https://www.spdfraktion-berlin.de/abgeordnete>

Союз 90 / Зелені: → <https://gruene-fraktion.berlin/abgeordnete>

ЛІВІ: → <https://www.linksfraktion.berlin/abgeordnete/alle-abgeordneten>

АдН: → <https://afd-fraktion.berlin/unsere-abgeordneten/>

9. Що представляє собою сенат Берліна?

Сенат — це уряд федеральної землі Берлін. Він складається з бургомістра та до десяти сенаторів. У 2023 році Кая Вегнера було обрано палатою депутатів на посаду бургомістра. Виконуючи обов'язки чинного бургомістра, він також призначив десять сенаторів, які відповідають за окремі профільні управління сенату. Вони є аналогом «міністерств» в інших федеральних землях. Інформацію щодо окремих управлінь та сфери їх діяльності можна знайти на вебсайтах відповідних профільних управлінь сенату:
→ <https://service.berlin.de/senatsverwaltungen>.

10. Яке профільне управління сенату є відповідальним за осіб з міграційним минулим?

Діють профільні управління сенату з питань праці, соціальних питань, гендерної рівності, інтеграції, різноманітності та боротьби з дискримінацією. Теперішньою сенаторкою є Кансель Кіцільтепе. Кожне профільне управління сенату також має державних секретарів, які є начальниками окремих адміністративних підрозділів. Відповідальним за інтеграцію, боротьбу з дискримінацією та за різноманітність є Макс Ландеро. Однак берлінським законом про участь у громадському житті (→ <https://www.berlin.de/lb/intmig/themen/partizipation-in-der-migrationsgesellschaft>) передбачено, що у всій федеральній землі Берлін повинні «враховуватися інтереси осіб з міграційним минулим в контексті виконання певних обов'язків на федеральному рівні». Це означає, що **всі** профільні управління сенату мають повноваження щодо вирішення цих питань. Закон про участь у громадському житті від 2021 року слугує основою для сприяння громадській участі осіб з міграційним минулим.

11. Як організовані округи?

Дванадцять округів Берліна є нижчими міськими адміністративними одиницями. У них є два адміністративні органи: конгрес округних депутатів (BVV) та округна адміністрація. 55 депутатів конгресу округних депутатів (BVV) обираються кожні п'ять років паралельно з палатою депутатів Берліна. Громадяни Німеччини та країн-членів ЄС можуть брати участь у виборах, якщо вони досягли 16-річного віку та проживають в окрузі впродовж трьох місяців, тобто за основним місцем проживання. На засіданні конгресу округних депутатів (BVV) обираються представники округної адміністрації.

Керують округною адміністрацією бургомістр округу та п'ять муніципальних радників. Залежно від складу населення та партійно-політичного розподілу в округах варіанти участі є різними. Як в округних депутатах, так і муніципальних радників є графік прийому громадян, тож ви можете записатися на прийом та обговорити свої проблеми.

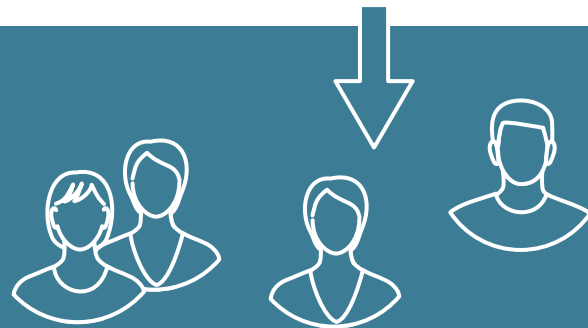

12. Яким чином міські депутати можуть брати участь у конгресі округних депутатів (BVV)?

Засідання конгресу округних депутатів (BVV) здебільшого є публічними, за ними нерідко навіть можна стежити в прямому етері в мережі Інтернет. Спеціальні політичні теми розглядаються комітетами. У роботі комітетів також беруть участь так звані міські депутати.

Міські депутати висуваються та обираються депутатськими фракціями на конгресі округних депутатів (BVV) для відповідних комітетів. Вони мають право на виступ, подання клопотання та право голосу в комітеті, а також у конгресі округних депутатів (BVV). Міськими депутатами можуть стати також люди, які не мають громадянства Німеччини чи країни-члена ЄС.

Онлайн-засідання окремих сесій округних депутатів можна знайти за посиланням: → <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/politik-in-berlin/hauptverwaltung-und-bezirksverwaltung/bezirksverordnetenversammlungen>.

13. Які інші варіанти громадської участі доступні в округах?

Формування демократії здійснюється щодня на рівні округів, федеральних земель та країни завдяки людям в парламентах, а також через активну участь у громадянському суспільстві. Федеральна програма «Втілюй в життя демократію!» («Demokratie leben!») є прикладом того, як держава сприяє інноваційним проектам та тривалий громадській участі на всіх трьох рівнях, але особливо на місцях. Центральною опорою сприяння демократії в таких сферах є: заохочення демократії, формування різноманітності, запобігання екстремізму.

Ця федеральна програма також надає підтримку місцевим спільнотам, які виступають за демократію, розробляють і впроваджують концепції зі сприяння демократії та різноманітності. Тут збираються відповідальні політичні діячі та представники адміністрації, а також активісти громадянського суспільства з ініціатив та асоціацій з метою спільної розробки стратегій, які відповідають конкретній ситуації на місці.

Місцеві питання та проблемні ситуації часто можна вирішувати в контексті низькопорогових проєктів, наприклад, боротьби з неонацизмом і різними формами расизму, а також проєктів щодо участі та розширення можливостей дітей та молоді.

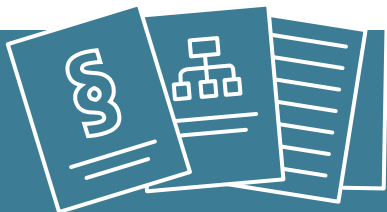
Тут можна знайти спільноти міста Берлін, які виступають за демократію: → <https://www.demokratie-vielfalt-respekt.de/jugendbeteiligung/partnerschaften-fuer-demokratie/>.

Уповноважені представники з питань участі в громадському житті також можуть надати вам підтримку в пошуку інших форм конкретної співпраці в окрузі.

14. Яким законом регулюється участь у громадському житті?

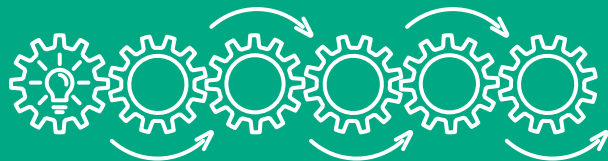
3 грудня 2010 року Законом про участь у громадському житті мігрантів федеральної землі Берлін (PartMigG) регулюються можливості щодо участі у громадському житті в Берліні. Чинна редакція була прийнята палатою депутатів Берліна у 2021 році. Ціль закону полягає у визначенні «інтеграції» як завдання для кожного та сприяння рівноправній громадській участі осіб з міграційним минулим у всіх сферах життя. З огляду на це, адміністрація федеральної землі Берлін повинна брати до уваги інтереси осіб з міграційним минулим у всіх сферах, сприяти міграційно-соціальної орієнтації в межах своєї сфери відповідальності та зміцнювати відповідні повноваження в сфері управління та компаніях, які належать до федеральної землі Берлін. Сюди також належить підтримка в працевлаштуванні осіб з міграційним минулим на посади в муніципальних організаціях, а також забезпечення та подальший розвиток інструментів участі на державному та окружному рівнях. Текст закону та всю інформацію щодо Закону про участь у громадському житті можна знайти на вебсайті: → <https://www.berlin.de/lb/intmig/themen/partizipation-in-der-migrationsgesellschaft>.

15. Які обов'язки має уповноважений сенату з питань інтеграції та міграції?

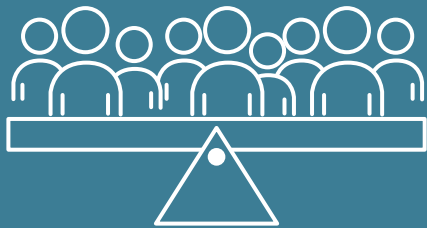
З 1981 року в Берліні діє спеціальний орган, який відповідає за наскрізну тему громадської участі осіб з міграційним минулим: уповноважені представники сенату Берліна з питань інтеграції та міграції. На цей час цю посаду займає Катаріна Неведзьял. Вона є омбудсвумен у справах осіб з міграційним минулим, вона забезпечує підтримку в реалізації їхніх прав. Окрім того, уповноважений представник повинен розробляти концепції, стратегії та заходи, які сприятимуть рівноправній громадській участі осіб з міграційним минулим та усуватимуть структурні недоліки (Закон про участь у громадському житті, § 15).

Відомості про всі посадові обов'язки, програми, консультативні послуги та актуальну інформацію можна знайти на вебсайті уповноваженого представника:
→ <https://www.berlin.de/lb/intmig>.

16. Яку роль відіграє земельна консультативна рада з питань громадської участі?

Земельна консультативна рада з питань участі в громадському житті (колишня назва: рада з питань інтеграції та міграції) існує з 2004 року. Вона забезпечує підтримку та консультування сенату Берліна з усіх питань щодо політики міграції та громадської участі. У цій консультативній раді представники населення з міграційним минулим розробляють рекомендації та концепції проектів, програм і заходів сенату, які націлені на забезпечення рівноправності щодо громадської участі мігрантів та зменшення структурних недоліків. Інформацію щодо обов'язків, виборів та методів роботи консультативної ради, яка вказана в законі про участь у громадському житті (§ 17), можна знайти на вебсайті консультативної ради: → <https://www.berlin.de/lb/intmig/themen/partizipationsbeirat/>.

17. Які обов'язки має консультативна рада у справах ромів* і сінті*?

Берлін стане першою федеральною землею, в якій буде створено консультативну раду з питань ромів* і сінті*. Шість обраних представників у раді консультуватимуть сенат Берліна з усіх питань, які стосуються громадської участі та рівноправної співучасті ромів* з міграційним минулим та німецької меншини сінті* та ромів*. У § 18 Закону про участь у громадському житті зазначено: «Задля виконання своїх обов'язків консультативна рада повинна своєчасно залучатися до проектів, заходів, стратегій, концепцій і програм, які стосуються інтересів етнічної меншини ромів».

18. Як організована участь у громадському житті в окрузі?

Законом про участь у громадському житті передбачено, що в усіх округах має бути створена посада уповноваженого представника з питань участі в громадському житті (§ 16). Обов'язки випливають відповідно із завдань уповноваженого представника сенату. У кожному окрузі були також спеціально створені офіси для окружних консультативних рад, за якими закріплені уповноважені представники (§ 19). Вони надають консультації та підтримку окружній адміністрації з усіх питань, які стосуються рівноправної громадської участі осіб з міграційним минулим.

19. Чи заборонена дискримінація?

Законом Берліна про боротьбу з дискримінацією (→ <https://www.berlin.de/sen/lads/recht/ladg>) заборонена дискримінація жителів Берліна з боку держави. Таким чином, він розширює заборону дискримінації в межах всієї Німеччини в загальному Законі про рівне ставлення (→ <https://www.gesetze-im-internet.de/agg>), яким заборонена дискримінація в приватній сфері. У законі Берліна вказано: «Жодна особа не повинна зазнавати дискримінації в контексті публічно-правових дій на основі статі, етнічного походження, расистських і антисемітських ознак, релігії та світогляду, інвалідності, хронічного захворювання, віку, мови, сексуальної та гендерної ідентичності та соціального статусу» (§ 2 Федерального закону про боротьбу з дискримінацією). Таким чином, усі адміністративні одиниці, а також компанії федеральної землі Берлін зобов'язані брати участь у фактичному створенні та реалізації рівних можливостей, а також у запобіганні та усуненні будь-якої форми дискримінації та сприянні розвитку культури поважного ставлення до різноманітності.

20. Як я можу уникнути дискримінації?

На жаль, не зважаючи на це, щодня трапляються випадки дискримінації в найрізноманітніших сферах суспільства та держави: чи то в школах, на ринку житла, у фітнес-центрах, на роботі, в органах влади або в місцевому громадському транспорті. Саме ті особи, які щоденно піддаються одній чи кільком формам дискримінації, часто змиряються з цим та відстороняються від суспільства. Тому боротьба з дискримінацією може розглядатися в якості важливої передумови для участі в політичному житті.

Земельний відділ у справах рівного ставлення та боротьби проти дискримінації (земельний відділ з боротьби проти дискримінації → www.berlin.de/sen/lads) має велику кількість матеріалів про різні форми дискримінації. Окрім того, він може направити людей, які звертаються за допомогою, до офісу омбудсмена та консультаційних центрів.

Кожен округ має свій «реєстраційний центр», де можна повідомити про дискримінацію. Реєстраційні центри збирають повідомлення та публікують хроніку в мережі Інтернет. Раз на рік вони аналізують випадки дискримінації, щоб спільно із політиками, адміністрацією та політично активними ініціативами забезпечити можливість розробки заходів із боротьби проти дискримінації та соціальної неприязні. Відповідні реєстраційні центри можна знайти тут: → <https://www.berliner-register.de/register>.

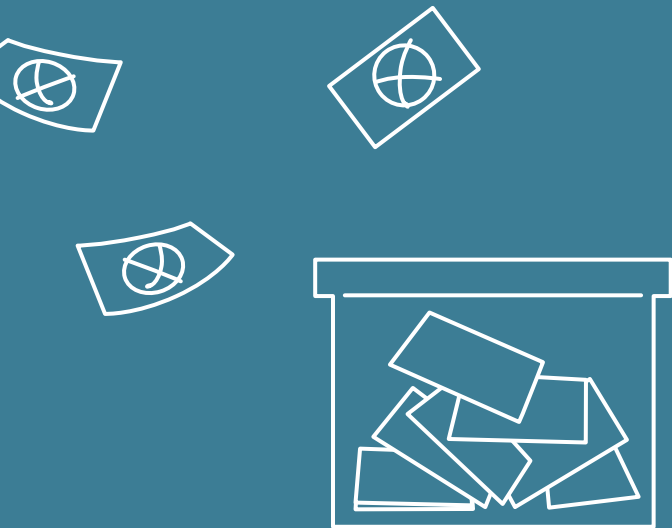
21. Чи маю я право брати участь у прийнятті рішень на робочому місці?

Участь співробітників у справах компанії зазвичай відбувається через виробничу спілку, яка представляє інтереси працівників і роботодавців. Наприклад, в цьому випадку виробнича спілка може брати участь у прийнятті рішень щодо оформлення робочого місця та поєднання роботи та сім'ї. Виробничі спілки стежать за дотриманням колективних тарифних договорів, вони укладають колективні угоди, а також нерідко дбають про те, щоб жоден співробітник компанії не зазнавав дискримінації. Підприємства не повинні впливати або перешкоджати роботі виробничої спілки. На підприємствах, де немає виробничих спілок, перші вибори можуть проводитися в будь-який час, якщо принаймні п'ять співробітників віком понад 18 років працюють в цій компанії більше шести місяців і якщо троє з них висувуються кандидатами. Законні основи можна знайти у Законі про статут підприємства: → <https://www.gesetze-im-internet.de/betrvg>. До того ж усі профспілки можуть надати вам консультації щодо створення виробничої спілки та підтримку в цьому процесі.

22. Чи мають право особи з міграційним минулим брати участь у виборах?

Громадяни Німеччини та країн-членів ЄС мають право брати участь у виборах конгресу округних депутатів (BVV) та Європейського парламенту (в обох випадках вони повинні бути віком від 16 років). У Німеччині та в Берліні право брати участь у виборах на рівні федеральної землі та країни мають громадяни Німеччини віком від 18 років. Особи, які не мають громадянства Німеччини чи країни-члена ЄС, не мають права брати участь у будь-яких виборах.

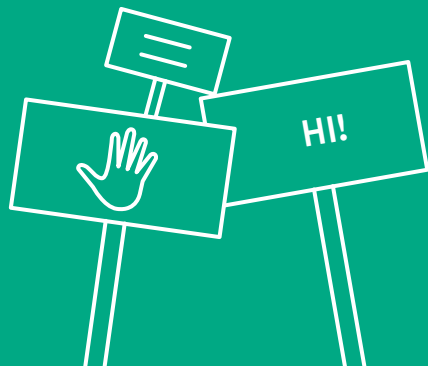
23. Чи мають особи з міграційним минулим право брати участь у громадському житті в контексті прямої демократії?

Правила щодо виборчого права також застосовуються до більшості варіантів участі в «прямій демократії». Вони доповнюють репрезентативну демократію такими інструментами, як-от ініціатива народу або прохання громадян, всенародні рішення та рішення громадян. Вони також прив'язані до громадянства.

Однак **всі** жителі Берліна віком від 16 років можуть скористатися «народною ініціативою», щоб ініціювати розгляд палатою депутатів конкретного питання чи пропозиції. Для цього знадобиться зібрати 20 тисяч підписів — в цьому випадку враховуються також підписи людей, які не мають німецького громадянства. Окрім того, існує ціла низка варіантів прямого впливу на палату депутатів через «всенародні референдуми». Для цього спочатку потрібно подати «заявку на ініціювання прохання народу». У разі успішності заявки (враховуються тільки голоси тих осіб, які мають право голосу, тобто громадян Німеччини) реалізується «ініціатива народу». Якщо буде зібрано достатню кількість підписів, проведенням референдуму буде змушена зайнятися палата депутатів. Якщо палата депутатів відхилить зміст ініціативи народу, останнім кроком буде плебісцит у вигляді «народного рішення».

Схожа процедура існує на окружному рівні. Якщо заявку (перший крок) на реалізацію «рішення громадян» буде успішно затверджено, спочатку реалізуватиметься «ініціатива місцевих громадян» (другий крок), а потім «рішення громадян». Громадяни країн ЄС також можуть віддавати свої підписи або брати участь в окружних голосуваннях.

24. Чи можу я, не маючи німецького громадянства, брати участь у роботі партії?

Політичні партії здійснюють значний вплив на політичні рішення на окружному рівні, у федеральній землі Берлін, а також у політиці країни. Громадянство не відіграє важливого значення для того, щоб стати членом партії. Нерідко, незалежно від свого громадянства, ви можете співпрацювати з нами, дискутувати на політичні теми та знайомитися з особами, відповідальними за прийняття рішень, не вступаючи формально у партію. Більшість партій мають робочі групи, які займаються питаннями міграції, боротьби з дискримінацією, біженства, різноманітності та боротьби проти расизму. На партійних зборах, призначених визначенню кандидатів на вибори, голосувати можуть лише ті люди, які мають право голосу, тобто лише громадяни Німеччини або країн ЄС.

25. Де можна брати участь у політичній роботі, не маючи німецького громадянства?

Політика не розпочинається на засіданні окружних депутатів чи з палати депутатів. Усі мають інформаційні та громадянські права, якими також можна скористатися, не маючи німецького громадянства. Сюди входять свобода слова, преси, зібрань, коаліцій та інформації. Цими правами можна скористатися для обміну думками, пошуку однодумців, спільного звернення до депутатів, окружних чи міських депутатів, або внесення пропозицій. Те саме стосується членів консультативних рад, які також пропонують години прийому громадян.

Багато інших форм громадської участі є доступними для всіх, наприклад, демонстрації, транспаранти, участь у дискусійних заходах, коментарі в соціальних мережах, співучасть у батьківських зборах чи притулках біженців, у професійних спілках, у колективі жителів будинку чи квартири, у домоуправлінні або в спілках та асоціаціях. Як правило, можливості є дуже різноманітними, а спроба часто показує межі можливого. Експериментуйте та створюйте свій власний інструмент в тих випадках, коли ви не можете знайти підходящу форму. Бо власна ініціатива нерідко є найважливішим інструментом!

DEMO!

26. Що представляють собою години прийому громадян?

Години прийому громадян є слушною нагодою налагодити контакт з політиками на рівні країни, федеральної землі та округу, а також задати свої запитання. Там раді бачити усіх бажаних. Політики використовують ці години прийому громадян для ведення дискусій із зацікавленими сторонами, а також отримання пропозицій та ініціативних порад. Години прийому громадян пропонуються більшості депутатів бундестагу, депутатами федеральної землі Берлін та багатьма окружними депутатами. Бургомістри округів також мають графік прийому громадян.

27. Уповноважені представники та консультативні ради

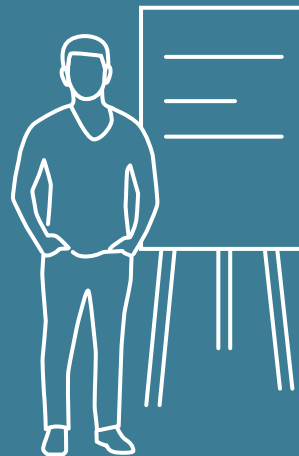
Існує дуже велика кількість консультативних рад на рівні федеральної землі та округу, які представляють певні групи від сенату, палати депутатів та окружної адміністрації. Члени цих консультативних рад надають консультації та підтримку відповідальним особам за прийняття рішень в якості активних жителів Берліна. Як члени спілок і асоціацій вони, як правило, мають досвід і фахові знання, наприклад з питань громадської участі, міграції, біженства/притулку, боротьби з дискримінацією або активно проявляють ініціативу щодо висловлювання своєї думки чи рекомендації. Схожі консультативні ради, мережі та робочі групи також можна знайти за окремими темами або для окремих груп населення (наприклад, синті* та роми*, мусульмани). Огляд можна знайти, наприклад тут: → <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/berlin-mitgestalten/parlamentarische-demokratie/bezirkliche-beiraete/artikel.1026995.php>.

До того ж у федеральній землі Берлін та її округах є уповноважені представники, які виконують омбудсменські функції для певних груп (наприклад, осіб з міграційним минулим, шукачів притулку, жінок, осіб з інвалідністю), а також комісії, котрі займаються окремими питаннями. Ви можете звернутися до уповноваженого представника округу з питань громадської участі, якщо вам необхідна інформація чи порада, або якщо ви хочете обговорити політичне питання. Список можна знайти тут: → <https://service.berlin.de/landesbeauftragte-landeskommissionen>.

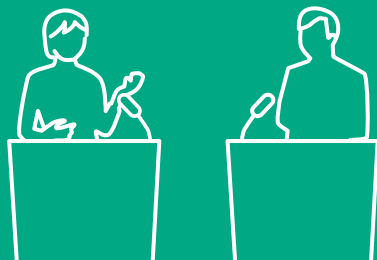
28. У чому полягає діяльність партійних фондів?

Партійні фонди пропонують майстер-класи та семінари, а також дискусійні заходи та публікації щодо політичної освіти. Деякі фонди надають можливість взяти участь в якості волонтера у роботі дискусійних та робочих груп. Політичні питання щодо міграції та громадської участі є ключовими для багатьох партійних фондів. На сайті головного офісу федеральної землі Берлін з питань політичної освіти можна знайти огляд партійних муніципальних політичних навчальних центрів, які фінансуються державою: → <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/traeger-politischer-bildung>.

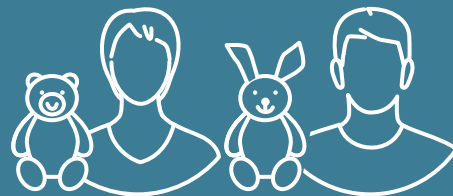
29. Яку роль відіграють спілки та асоціації?

У Німеччині існує близько 600 000 клубів, спілок і асоціацій, які переслідують різні цілі: спорт, культуру, політику, освіту чи релігію. Якщо ви є членом клубу чи спілки, ви можете спільно з іншими людьми досягати своїх цілей, а також представляти свої інтереси. Немає сумнівів у необхідності усунення перешкод для участі у громадському житті саме осіб з міграційним минулим. Проте це неможливо зробити без активної рівноправної громадської участі людей, які зазнають соціальної ізоляції у багатьох сферах. Тому близько 18 000 організацій мігрантів (ОМ) приділяється важлива роль. Тут оцінюється досвід і здійснюється передача знань. Тут також здійснюється колективне формування волі, що є надто важливим з огляду на структурне ізолювання. Організації мігрантів виносять на публічні дебати проблеми та пропозиції рішень, спілкуються з політиками, представниками засобів масової інформації та науковцями, формулюють позиції, які інакше взагалі не беруться або недостатньо беруться до уваги. Багато організацій мігрантів залюбки приймають нових однодумців.

30. Як я в ролі батька/матері можу взяти участь у роботі дитячого дошкільного центру?

Батьки мають особливе право на догляд та виховання своїх дітей. Тому центри денного догляду за дітьми та схожі заклади мають тільки передане право на виховання дітей. На відміну від шкіл, центри денного догляду за дітьми не мають власного освітнього замовлення, тому батьки «уповноважують» вихователів, які зі свого боку отримують право участі в прийнятті рішень. У Соціальному кодексі VIII (§ 22a) вказано: «Уповноважені особи, які мають право на виховання дітей, повинні брати участь у прийнятті рішень і вирішенні суттєвих питань щодо виховання, освіти та догляду». Таким чином, ви маєте право брати участь у визначенні індивідуальних цілей та заходів для своєї дитини, висловлювати свої побажання вихователям. Окрім того, ви можете пропонувати свої ідеї щодо педагогічної концепції центру денного догляду за дітьми, наприклад через батьківську раду. Оскільки в батьків та осіб, які володіють батьківськими правами, можуть бути різні уявлення про музичну освіту, володіння кількома мовами та інші теми, іноді потрібно проводити тривалі «переговори». У деяких закладах батьки засновують асоціації спонсорської підтримки, щоб відкрити нові джерела фінансування центру денного догляду за дітьми.

31. Як я в ролі батька/матері могу взяти участь у роботі школи?

Участь батьків та осіб, які мають право на виховання дітей, у справах школи закріплена Законом про навчальні заклади Берліна (→ <https://www.berlin.de/sen/bildung/schule/rechtvorschriften/>). Ви можете брати участь у батьківських зборах, а також в якості представника батьківського комітету на рівні школи, округу та федеральної землі Берлін сприяти досягненню освітніх та виховних цілей у школах.

Дирекція школи залучає представників батьківських комітетів до прийняття рішень у школі, інформуючи їх про розвиток подій або спонукаючи брати участь у процесах вирішення конфліктних ситуацій. Інформацію щодо батьківських комітетів федеральної землі Берлін можна знайти тут: → <https://leaberlin.de/aktuelles>.

32. Як я могу долучитися до громадської роботи як учень/учениця?

Зі свого боку учні теж можуть впливати на освітні та виховні цілі, беручи участь у повсякденному шкільному житті. На рівні класу, школи, округу та федеральної землі Берлін учнівські комітети представляють інтереси учнів перед школою та шкільною адміністрацією.

Права та обов'язки учнівських комітетів також визначені в Законі про навчальні заклади (§§ 83–87). Інформацію щодо діяльності земельних шкільних комітетів можна знайти тут: → <https://lsaberlin.de>.

33. Які існують варіанти участі в громадському житті для людей похилого віку?

Берлін став першою федеральною землею, де було прийнято «Закон про посилення прав на участь у громадському житті людей похилого віку в суспільному житті». Він повинен сприяти участі людей похилого віку в соціальному, культурному, громадському та політичному житті, а також покращувати відносини між поколіннями. Люди повинні мати можливість гідно, не зазнаючи дискримінації, зустріти свою старість. Окрім представництв осіб похилого віку на рівні федеральних земель існують також окружні представництва та консультативні ради на рівні федеральних земель.

Усі люди похилого віку, тобто віком понад 60 років, які проживають в окрузі на момент оголошення виборів, зокрема також особи, які не мають громадянства Німеччини, мають право брати участь у виборах окружного представництва. Голови окружних представництв об'єднуються в земельне представництво. Спільно із представниками дванадцяти організацій осіб похилого віку та одним представником організації, яка представляє осіб похилого віку з міграційним минулим, вони також утворюють земельну консультативну раду для людей похилого віку.

Обов'язки та права цих консультативних рад можна знайти в Законі про участь у громадському житті літніх людей міста Берлін: → <https://www.berlin.de/sen/soziales/service/berliner-sozialrecht/kategorie/rechtsvorschriften/berlseng-573405.php>.

34. Де я можу отримати інформацію щодо громадської участі?

Мої можливості громадської участі залежать, насамперед, від того, до розгляду якої теми та в якому обсязі я **хочу** долучитися до цієї роботи. Окрім вже названих можливостей, існує багато способів долучитися до процесу громадського інформування та формування думки — від волонтерської роботи в спілках до дискусій з одно- чи інакодумцями, або відвідування інформаційних заходів. Хороший початок — це не просто оминати проблеми чи речі, які вас цікавлять або вам заважають, а активно діяти. Є багато місць, де можна дізнатися про те, хто вже бере участь в опрацюванні певної теми або які ініціативи доступні у вашому окрузі чи в усьому Берліні щодо відповідної теми. Важливим закладом з питань політичної освіти є головний офіс федеральної землі Берлін з питань політичної освіти (→ www.berlin.de/politische-bildung). Тут ви знайдете ознайомчу інформацію щодо теми участі в громадському житті, також у формі семінарів і публікацій.

ІМПРЕСУМ

Видавець:

Головний офіс федеральної землі Берлін з питань політичної освіти (Berliner Landeszentrale für politische Bildung)
Hardenbergstraße 22-24
10623 Berlin
→ <https://www.berlin.de/politische-bildung>

Графік роботи візит-центру:

понеділок, середа, четвер і п'ятниця з 10:00 до 18:00.

Концепція:

Гольгер Фьорстер, Анна Шталь-Чеховська, Юлія Гасце

Редакція:

Аніґо Бадіан, Гольгер Фьорстер, Юлія Гасце, Нійма Джадама та Фуат Сенгюль

Автори:

Ніколаус Тайхмюллер (перше видання 2017 року)
Корай Ілмаз-Ґюнай (змінено та доповнено друге видання 2023 року)

Верстка/графіка:

Braun Grafikdesign

Цю брошуру було створено у співпраці з Асоціацією з міжкультурної роботи
Verband für Interkulturelle Arbeit - Regionalverband Berlin/Brandenburg e.V.
Petersburger Straße 92
10247 Berlin
→ <https://www.via-in-berlin.de>

На вебсайті мережі міжкультурної компетенції для організацій мігрантів Берліна
(Interkulturelles Kompetenznetzwerk für Migrant*innenorganisationen Berlin IKMO)
→ <https://ikmo-berlin.de/partizipation> можна знайти цифрову версію цієї брошури, вміст якої постійно оновлюється.

Видавець не несе відповідальності за зміст наведених сторонніх вебсайтів.

Станом на: серпень 2023 р.

